

ХУЛОСАИ НИҲОИИ
ШҶҶРОИ ДИССЕРТАТСИОНИИ 6D.KOA-033 НАЗДИ ИНСТИТУТИ БОТАНИКА,
ФИЗИОЛОГИЯ ВА ГЕНЕТИКАИ РАСТАНИИ АКАДЕМИЯИ МИЛЛИИ ИЛМҶОИ
ТОҶИКИСТОН ДАР БОРАИ ДИССЕРТАТСИЯ ОИД БА ДАРЁФТИ ДАРАҶАИ
ИЛМИИ ДОКТОРИ ФАЛСАФА (PhD)

Парвандаи аттестатсионии № _____

Қарори ШҶҶрои диссертатсионӣ аз 10-уми марти соли 2023, №3

Барои сазовор донишдони Дилшоди Ҳабибулло, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) доктор аз рӯи ихтисоси 6D060707 – Генетика.

Диссертатсияи «Тағйирпазирии генотипии аломатҳои аз ҷиҳати хоҷагидорӣ фойданок дар баъзе навъҳои гандум ва ҳамавлоди ёбоии онҳо дар шароити водии Ҳисор» аз рӯи ихтисоси 6D060707 – Генетика ба ҳимоя қабул карда шуд (суратчаласаи №3 аз 10.03.2023 ШҶҶрои диссертатсионии 6D.KOA-033 назди Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Акадeмияи миллии илмҳои Тоҷикистон).

Докторанти фалсафа (PhD) Дилшоди Ҳабибулло 20-уми октябри соли 1993 дар шаҳри Кӯлоб дар оилаи коргар таваллуд шудааст. Соли 2012 ба муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №33-и деҳаи Пистамазори ҷамоати Зиракии шаҳри Кӯлобро хатм намудааст. Соли 2012 ба факултаи химияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни дохил шуда, онро соли 2017 бо ихтисоси муаллими химия ва биология бомуваффақият хатм намудааст. Баъд аз хатми Донишгоҳ барои идомаи таҳсил соли 2017 ба магистратураи Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Акадeмияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дохил шуда, соли 2019 онро аз рӯи ихтисоси генетика хатм намудааст. Барои дар самти генетика гузаронидани корҳои илмию таҳқиқотӣ баъди хатми магистратура хуҷҷатҳои худро ба ҳайси доктори фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D060707 – Генетика ба Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Акадeмияи миллии илмҳои Тоҷикистон супоридааст ва онро соли 2022 бо анҷом додани корҳои илми – таҳқиқотӣ хатм намудааст. Айни замон дар озмоишгоҳи бехатарии биологии Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Акадeмияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба ҳайси ходими илмӣ ба корҳои илмӣ – таҳқиқотӣ машғул мебошад.

Диссертатсия дар озмоишгоҳи бехатарии биологии Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани АМИТ иҷро карда шудааст.

Мавзӯи диссертатсияи Дилшоди Ҳ. барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) дар ҷаласаи Шӯрои олимони Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 20.01.2020 суратҷаласаи №1 тасдиқ карда шудааст. Дар давоми таҳсил ва гузаронидани корҳои илмию таҳқиқотӣ ба мавзӯи диссертатсия тағйиру иловаҳо ворид гардида, дар Шӯрои олимони Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани АМИТ аз 13.09.2022, суратҷаласаи № 4 тасдиқ карда шудааст.

Роҳбари илмӣ: Носирова Фирӯза Юсуфовна – доктори илмҳои биологӣ, профессор, мудири озмоишгоҳи бехатарии биологии Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани АМИТ.

Муқарризони расмӣ:

1. **Исмоилов Махсатулло Исроилович** - доктори илмҳои биологӣ, профессори кафедраи пахтапарварӣ, генетика, селекция ва тухмипарварии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур.

2. **Эшонова Зебунисо** - номзади илмҳои кишоварзӣ, мудири озмоишгоҳи селекцияи гандум ва ҷави Муассисаи илмию таҳқиқотии Институти зироаткории Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон ба диссертатсия тақризи мусбӣ додаанд.

Муассисаи пешбар: кафедраи биохимияи факултети биологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар тақризи мусбӣ худ, ки аз ҷониби доктори илмҳои кишоварзӣ, дотсенти кафедраи мазкур Алимуродов Абдузоҳид Султонович ва мудири кафедраи биохимияи ДМТ Иброгимова С.С. имзо шуда, аз ҷониби ректори донишгоҳ, профессор Хушвахтзода Қ. Х. тасдиқ карда шудааст, қайд намудааст, ки рисолаи Дилшоди Ҳ. барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) тибқи талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардидааст. Интишороти доктори фалсафа (PhD) нуқтаҳои асосӣ, натиҷа ва мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро нишон медиҳад.

Диссертатсияи Дилшоди Ҳабибулло «Тағйирпазирии генотипии аломатҳои аз ҷиҳати хоҷагидорӣ фойданок дар баъзе навҳои гандум ва ҳамавлоди ёбоии онҳо дар шароити водии Ҳисор» аз рӯи навгонии илмӣ, мубрамият, аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ доштани сазовори баҳои мусбат буда, ба бандҳои 67 ва 69-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор)», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Дар тақриз дарҷ гардидааст, ки диссертатсияи пешниҳодшуда кори илмӣ ба итмом расонида шуда буда, аз нигоҳи сохтор ва мундариҷа комил аст.

Нуқтаҳои илмӣ ва натиҷаҳои диссертатсия саҳеҳ ва асоснок буда, ба ихтисоси 6D060707 – Генетика мувофиқат мекунад ва таҳқиқоти анҷомёфта маҳсуб гардида, ба талаботи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи ихтисоси 6D060707 – Генетика мебошад.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳои зерин ворид шудаанд:

1. Тақризи номзади илмҳои биологӣ, дотсент, мудирӣ кафедраи биохимия ва генетикаи факултети биологияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С.Айнӣ Раҳимзода Ш.Ҳ ба автореферати диссертатсия тақриз навиштааст (тақриз бо забони тоҷикӣ пешниҳод шудааст). Тақриз мусбӣ аст.

2. Тақризи номзади илмҳои биологӣ, ходими пешбари илмӣ озмоишгоҳи кадастр ва мониторинги навъҳои нодири растаниҳои Институти ботаникаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Ёзбекистон Никитина Елена Василевна ба автореферати диссертатсия тақриз навиштааст (тақриз бо забони русӣ пешниҳод шудааст). Тақриз мусбӣ аст.

3. Доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи илмҳои биологӣ, ходими калони илмӣ озмоишгоҳи байналхалқии протеомикаи Институти биологияи молекулавӣ ва биотехнологияи Вазорати илм ва маорифи Ҷумҳурии Озорбойҷон Пашаева Айнура Наги (тақриз бо забони русӣ пешниҳод шудааст). Тақриз мусбӣ аст.

4. Доктори илмҳои биологӣ, профессори кафедраи генетикаи Муассисаи давлатии таълимии Федералии буҷетии маълумоти олии “Донишгоҳи давлатии аграрии Россия”-и Академияи кишоварзии Москва ба номи К.А. Тимирязев Рубетс Валентина Сергеевна ба автореферати диссертатсия тақриз навиштааст (тақриз бо забони русӣ пешниҳод шудааст). Тақриз мусбӣ аст.

5. Номзади илмҳои биологӣ, ходими пешбари илмӣ озмоишгоҳи бехатарии биологии ИБФваГР Мамадҷусуфова Мену Ғуломайдаровна ба автореферати диссертатсия тақриз навиштааст (тақриз бо забони тоҷикӣ пешниҳод шудааст). Тақриз мусбӣ аст.

Ҳамаи тақризҳои пешниҳодгардида мусбӣ буда, муқарризони ғайрирасмӣ муҳимияти ҷанбаҳои назариявӣ амалӣ, навоарӣ ва дастовардҳои илмӣ докторанти (PhD) – ро таъкид кардаанд.

Интихоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар ба он асоснок мегардад, ки онҳо бевосита мутахассисони соҳаи генетика ва селекция буда,

Интихоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар ба он асоснок мегардад, ки онҳо бевосита мутахассисони соҳаи генетика ва селекция буда, дар корҳои илмию таҳқиқотӣ фаъолона иштирок карда, дар ин самт мақолаҳои зиёде таълиф кардаанд, ки мазмун ва мӯҳтавои онҳо ба диссертатсияи мазкур наздикӣ доранд. Муассисаи пешбар яке аз бонуфузтарин муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор рафта, бо мутахассисони варзидаи худ дар самти таҳқиқу таҳлили масоили биологӣ маъруф аст.

Номгӯи муҳимтарин корҳои илмию моҳияти диссертатсияро инъикоскунанда инҳо мебошанд:

[1-М]. Дилшоди Ҳ. Омӯзиши муқоисавии давраҳои рушду инкишофи гандуми мулоим ва аниқ кардани навъҳои ба касалии занг тобовар//Дилшоди Ҳабибулло, Муқбил Нигмонов // Донишгоҳи миллии Тоҷикистон//Маҷаллаи илмию «Илм ва фановарӣ 2019, №1» (Фармация, Медицинские науки, Биологические науки. www.niin.Vestik-tnu.com). с. 137-141.

[2-М]. Дилшоди Ҳ. Морфобиологическая характеристика элементов структуры колоса у перспективных сортов и линий мягкой пшеницы//Хабибулло Д., Ботиров М., Джумаев К.// Донишгоҳи миллии Тоҷикистон//Маҷаллаи илмию «Наука и инновация 2019, №2» (Фармация, Медицинские науки, Биологические науки. www.niin.Vestik-tnu.com). с. 54-57.

[3-М]. Дилшоди Ҳ. Генетические особенности устойчивости пшеницы к ржавчине//Ботиров М., Джумаев К., Хабибулло Д., Нигмонов М., Насырова Ф.Ю.//Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншо Шохтемур//Маҷаллаи назариявӣ ва илмию истехсолии «Кишоварз», 2020, №3, с. 20-26.

[4-М]. Дилшоди Ҳ. Морфолого-биохимические показатели некоторых сортов мягкой пшеницы с учетом рассчитанного доверительного интервала при t_{05} //Дилшоди Ҳ.//Вестник Педагогического университета//Естественные науки//Душанбе 2022, с. 214-217.

Корҳои ҷопӣ дар дигар нашрияҳои даврӣ

[1-М]. Дилшоди Ҳ. Отношение массы одного зерна к массе белка в нем у *Aegilops L.* в зависимости от места произрастания//Дилшоди Ҳ.// Совет молодых ученых Национальной академии наук Таджикистана// Программа IV Международной научно-практической конференции «Роль молодых ученых в развитие науки, инноваций и технологий» (Душанбе 22 октября 2020 года), с. 226-227.

«Гуногуннамудии биологии экосистемаҳои кӯҳии Помир вобаста ба тағйирёбии иқлим»//Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, Шуббаи илмҳои биология. //Институти биологии Помир ба номи Х.Ю. Юсуфбеков. (Тоҷикистон, ш.Хоруғ, 22-23 сентябри соли 2021), с. 154-156.

Монография

[1-М]. Дилшоди Х. Генетико-биохимические особенности устойчивых форм пшениц к желтой ржавчине в Таджикистане.//М. Ботиров, Д. Хабибулло, К.У.Джумаев, М.Г.Мамадюсупова, М.Нигмонов, Ф.Ю.Насырова //Душанбе, 2022, 168 с.

Шӯрои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи доктараби дараҷаи илмӣ Дилшоди Х. дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ дар мавзӯи «Тағйирпазирии генотипии аломатҳои аз ҷиҳати хочагидорӣ фойданок дар баъзе навъҳои гандум ва ҳамавлоди ёбоии онҳо дар шароити водии Ҳисор» як қатор масъалаҳо коркард шудааст:

– муайян намудани марҳилаҳои ҳосил афзоиш ва рушди навъҳои гандуми омӯхташуда ва намудҳои ёбоии онҳо дар асоси мушоҳидаҳои фенологӣ;

– таҳлили элементҳои сохтори хӯша вобаста аз генотип, соли ҳосилдиҳӣ ва таъсири радиатсия (нурпошӣ) бо элементҳои радиатсионии Co_{60} ;

– муайян намудани дараҷаи тобоварии навъҳои гандуми омӯхташуда нисбат ба касалии занги зард ва таҳқиқи микроскопии он дар марҳилаи пӯхтарасии уредоспора;

– таҳлили биохимиявии дон дар навъҳои аз ҷиҳати генетикӣ ва селекционӣ, пайдоиши гуногундоштаи гандум;

– муайян намудани ҷузъҳои биохимиявии сифати дон ва «таносуби вазни як дон ба вазни сафеда дар он» дар намудҳои гуногуни *Aegilops* вобаста аз генотип ва шароити муҳити парвариши онҳо;

– таҳлили муқоисавии хусусиятҳои генетикию биокимиёвии дурагаи «гандуми навъи Чагер х *Ae.tauschii*» ва устувории он ба омилҳои муҳит.

Аҳамияти илмию амалии таҳқиқот

Муайян кардани марҳилаҳои нашъунамо, инчунин давомнокии давраҳои нашъунамои растаниҳои омӯхташуда метавонад бо истифода аз баъзе намудҳои *Aegilops* (дар қорҳои селекционӣ) барои ба вучуд овардани навъҳои серсафеда ва ба муҳити атроф тобовари гандуми мулоим мусоидат кунад.

Дар натиҷаи омӯхтани дараҷаи тобоварии навъҳои гандуми мулоим ба занги зард муайян карда шуд, ки навъҳои Шумон, Садоқат, Ормон ба ин касалӣ ва инчунин навъи Шамъ (гандуми саҳт) нисбат ба радиатсия (Co_{60}) хусусияти тобоварии бештар доранд.

Тибқи нақшаи таҳқиқоти генетикию биохимиявӣ, намунаи дурагаи навъи Чагер х *Ae. tauschii* муфассалтар омӯхта шудааст, ки он дар як генотип якчанд хусусиятҳои фойданокро доро буда, метавонад дар корҳои селексионӣ ҳамчун маводи ибтидоӣ истифода бурда шавад.

Маводи илмӣ рисола ба донишҷӯёни курсҳои махсуси самти биологи ва равияҳои “Генетика” ва “Селексияи растанӣ” дар донишгоҳҳои Тоҷикистон ҳамчун лексия тавсия карда мешавад, инчунин ҳангоми гузаронидани корҳои амалӣ барои омӯзиши усулҳои микроскопии микроорганизмҳо (занбӯруғҳо) пешниҳод карда мешавад.

Баъзе натиҷаҳои таҳқиқот дар монографияи «Генетико-биохимические особенности устойчивых форм пшениц к желтой ржавчине в Таджикистане», ки соли 2022 аз чоп баромад, дарҷ гардидаанд.

Нуқтаҳои асосии ба дифоъ пешниҳодшуда:

1. Омӯзиши фенологӣ ва таҳлили муқоисавии унсурҳои сохтори хӯша ва маҳсулнокии дони навъҳои гандуми пайдоишашон гуногун вобаста ба генотип ва солҳои омӯзиш.

2. Баҳодиҳии иммунологии дараҷаи муқовимати навъҳои гандум ва пешавлоди онҳо ба таъсири занги зард барои навъбандии онҳо аз рӯи дараҷаи муқовимат ва муайян намудани ирқҳои (рассаҳои) хоси навъҳои омӯхташуда нисбат ба ин патоген.

3. Таҳқиқоти микроскопии спораҳои занги зард дар марҳилаи болиғшавии уредоспораҳо дар навъҳои гандуми омӯхташуда, барои муайян намудани дараҷаи шабоҳат ва фарқияти онҳо тибқи нишондиҳандаҳои морфобиологӣ (спораҳои омӯхташуда) вобаста ба генотип ва дараҷаи муқовимати навъҳои омӯхташуда ба ин патоген.

4. Таҳлили биохимиявии таркиби дон дар навъҳои гандуми омӯхташуда ва намудҳои *Aegilops* вобаста ба якчанд соли парвариш ва омилҳои иқлимӣ маҳали зисти онҳо ҷиҳати рушду равишҳои селексионию генетикӣ, ҳамчун маводи аввалия барои ба вучуд овардани навъҳои баландсифат ва ба касалиҳо тобовар.

5. Ба вучуд овардани маводи ибтидоии пуларзиши гандуми мулоим, ки ба шароити табию иқлимӣ маҳал мутобиқат доранд ва тавсифи генотипии дурагаи константии гандуми навъи Чагер х *Ae. tauschii* аз рӯи аломатҳои омӯхташуда.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ.

Вазифа ва нуқтаҳои ба Ҷимоя пешниҳодшавандаи диссертатсия ба рамзи ихтисоси 6D060707 – Генетика мутобиқ буда, натиҷаҳои таҳқиқоти

гузаронидашуда ба якчанд бандҳои шарҳи ихтисоси шиносномаи ихтисоси 6D060707 – Генетика мувофиқат мекунад, аз ҷумла:

Мувофиқи банди 4. Омӯзиши фенологии марҳилаҳои нашъунамои навъҳои ояндадори гандуми мулоим ва ҳамавледи ёбоии онҳо – боби 3, зербоби 3.1 ва 3.2.;

Мувофиқи банди 6. Бобҳои 3, 4, 5 ва 6 рост меояд;

Мувофиқи банди 8. Таъсири радиатсионии Co_{60} ба дони навъҳои омӯхташудаи гандум – боби 5, зербоби 5.3.;

Мувофиқи банди 12. Аз боби 3 то боби 6 рост меояд;

Мувофиқи банди 14. Арзиши агробиологии устувори гандум ба занги зард. Бақайдгирии биосистематикии растаниҳо аз рӯи дараҷаи сироятёбӣ ба занги зард. Таҳқиқи микроскопии занги зард дар марҳилаи ба болиғрасии уредоспораҳо – боби 4 зербоби 4.1. ва 4.2.;

Мувофиқи банди 16. Аз боби 3 то боби 6 рост меояд.

Саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот. Муаллиф шахсан дар таҳияи нақша ва барномаҳои таҳқиқот, мушоҳидаҳои фенологӣ ва ҷамъовари маводи саҳроӣ, муайян кардани навъҳои гандум, ҳисобҳои биометрӣ, ошкор намудани аломатҳои генетикӣ, таркиби биохимиявии навъҳои таҳқиқшаванда дар шароити водии Ҳисор, коркарди оморӣ ва таҳлили натиҷаҳои бадастомадаи таҳқиқот, омода ва интишори маводи ҷопӣ иштирок намудааст.

Асолат ва эътимоднокии натиҷаҳои илмӣ ва хулосаҳо:

Кори диссертатсионии Дилшоди Ҳ. дар сатҳи баланди илмӣ иҷро гардидааст. Хулосаҳои асосии диссертатсия дар дараҷаи хуби илмӣ бо истифода аз таҳлилҳои генетикӣ таҳия гардидаанд. Саҳеҳият ва эътимоднокии натиҷаҳои бадастомадаро таҷрибаҳои бисёрқарата дар минтақаи таҷрибавӣ ва озмоишӣ, истифодаи усулҳои маъмул ва инчунин таҳлили биометрӣ натиҷаҳои дар рафти таҳқиқот ба дастамада тасдиқ менамоянд.

Тавсия оид ба истифодашавии натиҷаҳои кори диссертатсионӣ:

Ҷиҳати пешбурди корҳои генетикию селекционӣ оид ба офаридани навъҳои серҳосил ва бо касалиҳо тобовари гандуми мулоим, навъҳои Шумон, Садоқат, Ормон ва намунаи дурагаи Чагер x Ae. tauschii, ки ба касалии занги зард ва инчунин навъи Шамъ, ки нисбат ба таъсири радиатсия Co_{60} тобоварии зиёд дошта, бар замми ин дар як генотипашон якчанд аломатҳои барои хоҷагӣ фоиданокро дар худ сарҷамъ овардаанд, ҳамчун маводи ибтидоӣ (ё ба сифати яке аз волидайнон) пешниҳод карда мешаванд.

Усули таҳқиқи микроскопӣ оид ба омӯзиши сохти морфобиологии спораҳои занбӯруғи занги зард, барои муайян кардани ирқҳои хоси ҳар як генотипи гандум коркард карда шудааст.

Муҳлати давомнокии давраҳои рушду нумӯи намудҳои авлоди *Aegilops L.* дар шароити кишти мазрӯъ муайян карда шудааст ва он имкон медиҳад, ки баъзе аз ин намудҳоро метавон дар дурагакунии хешони дур бо гандум дар қорҳои селексионӣ оид ба офаридани навъҳои ба фитопатогенҳо устувор истифода бурд.

Шӯрои диссертатсионӣ аз он хулосабарорӣ намуд, ки диссертатсияи пешниҳодшуда кори илмӣ ба анҷом расонидашуда буда, аз ҷиҳати мазмун ва мундариҷа ба ихтисоси 6D060707 – Генетика мувофиқат намуда, ба талаботи бандҳои 67 ва 69-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор)»-и Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ карда шудааст комилан мувофиқат мекунад.

Чаласаи Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-033 назди Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон рӯзи 10.03.2023, протоколи №3 дар бораи ба Дилшоди Ҳабибулло додани дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D060707 – Генетика қарор қабул кард.

Ҳангоми гузаронидани комиссияи ҳисоб дар Шӯрои диссертатсионӣ аз шумораи умумии 11 нафар аъзои Шӯрои диссертатсионӣ, 11 нафар иштирок доштанд, ки аз онҳо 5 нафар доктори илм аз рӯи ихтисоси 6D060707 – Генетика мебошанд.

Дар овоздиҳӣ 11 нафар (11 доктори илм) иштирок карданд.

Натиҷаи овоздиҳӣ: тарафдор 11 нафар, зид – нест, варақаҳои беътибор нест.

Муовини раиси Шӯрои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои биологӣ, профессор

А.С. Саидов

Котиби илмӣ Шӯрои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои кишоварзӣ

Ш.М. Мубалиева

10.03.2023